

Pepet Aymar (Foto: Farrús)

Josep Aymar

Mercè Giralt

Quan camina, Josep Aymar llueix els moviments, en aparença maldestres, de l'home que s'ha de fer càrrec d'una còrpora important. Alt, un xic carregat d'espatlles, de mirada inquieta, bellugadissa, a voltes omple el rostre amb un somriure estès a banda i banda; de vegades, ensenya el posat adust que li fa néixer arrugues fondes i li encongeix els ulls (un ulls de tornada de molts anys) que, aleshores, ens miren de biaix. Josep Aymar, en Pepet de cal Roig pels qui el coneixen de sempre, assidu de la «Moncloa» local, aimant de la lectura, de la conversa, del ben menjar i de tantes altres coses, és, no crec que ningú ho dubti, tot un «personatge» d'Alella.

—Pepet, on vau néixer i quan? Expliqueu-nos com va ser la vostra infantesa i com era el poble d'aleshores.

—Vaig néixer a Alella el 15 de març de 1909. Els meus pares eren masovers de la finca de cal Marquès i, per aquesta circumstància, puc dir que sóc fill de cal Marquès. Allí vam viure fins a la mort del meu pare, quan jo tenia tot just quatre anys i mig. En guardo una pila de records. N'explico algun? Aquest fa referència a la gran nevada que va caure el dia de sant Antoni de l'any 1914 (el pare encara era viu). Ja sabeu que és tradicional la benedicció d'animals en aquesta data, principalment cavalleries. Al poble n'hi havia moltes aleshores. Doncs mireu si fou intensa la nevada que a la benedicció només n'hi va acudir

una, la que menava Miquel de can Lluch. També m'acut ara a la memòria que, un dia, jugant amb noiets més grans que jo a la vora del llac de cal Marquès, se'ls va acudir d'agafar una caixa de fusta, tirar-la a l'aigua i pujar-hi, com si es tractés d'una barqueta. No cal dir que la caixa va fer aigua, ells varen sortir-ne xops i jo, que no havia gosat a embarcar-me, em vaig fer un tip de riure... d'un tros lluny, és clar. Tinc també el record d'un fet que llavors, per a mi, fou important: a casa érem

Cosa que era tan comuna com asseure's al carrer a l'estiu per a prendre la fresca i fer xerinola amb els veïns

molt amics de la família Tuxuera, que tenia dos fills a Austràlia. Aquests em varen enviar mitja lliura esterlina d'or, cosa que m'enlluernà. Després, molt de temps després, me'n vaig haver de desprendre.

Pel que fa a l'aspecte del poble en aquells anys, et diré que els carrers eren tots sense asfaltar. La gent, gairebé tothom, criava aviram pel seu consum particular. Qui no tenia cap eixida o badiu a casa on instal·lar les gàbies, les colocava al carrer, arran dels portals, cosa que era tan comuna com asseure's al carrer a l'estiu per a prendre la fresca i fer xerinola amb els veïns. Era tot un sistema de vida.

La Riera principal tampoc no era asfaltada; a les voreres hi creixien bonics til·lers i el centre de la vida

era marcat per les roderes que hi deixaven els carros a la sorra. N'hi transitaven força. La nostra gent era primordialment humil, pagesa. Fora del nucli de la població s'hi aixecaven (i encara hi romanen dempeus) cases pairals pertanyents a famílies antigues del poble i també viles construïdes per gent benestant procedent de Barcelona, que acudia al poble a estiuajar. Els anomenàvem amb el nom genèric de «senyors de la colònia».

—On vau estudiar? I aprendre el vostre ofici?

—Fins els nou anys, l'escola pública del senyor Marcelino —no n'hi

d'un oncle que tenia un forn a la Riera. Així, en acabar els estudis, ja era oficial forner i el meu oncle a qui faltava un operari, em donà feina. Val a dir que he estat també pagès i... cuiner a Carcassona.

—Com era la vida dels adolescents llavors?

—Sense dubte, molt diferent de la que duen els d'ara, pel que fa a les hores de lleure. Nosaltres, així que sortíem de l'escola anàvem cap a casa a cercar el berenar. Acostumava a compondre's de pa (aquest element no variava mai) unes vegades acompanyat de xocolata i d'altres sucats amb

Foto: Fabregat

Pepet Aymar col·labora en les tasques de recerca a l'Associació Cultural Revista Alella, en aquesta fotografia el veiem treballant en la toponímia.

havia pas d'altra— fou la meua escola. Quan varen arribar els Escolapis, hi vaig entrar per estudiar-hi fins els catorze anys, edat en la qual acabaven els estudis. En deuria tenir uns dotze quan, els vespres, vaig començar a anar a aprendre l'ofici de forner a casa

oli. Algun cop hi havia llonguet. Ens agradava anar a can Leonard a fer basses, cosa molt fàcil d'aconseguir ja que l'aigua de can Leonard anava a raure directament a la Riera. Manta vegades tornàvem a casa xops i l'esbrincada era ineludible. Aquesta afec-

*Hi hauria la guerra
fins la desfeta
del 39 quan vaig passar a
França pel coll
d'Ares*

ció a jugar amb aigua, crec que és arrelada en l'home de totes les generacions. Els diumenges, després d'oïr missa als Escolapis, dinàvem i altre cop a fer basses, com cada dia, amb la diferència que, al disposar de més temps, quan ens en cansàvem, ens dirigíem a la Plaça per jugar a pilota. Aquest joc comportava un risc; el de la trencadissa de vidres d'alguna casa del veïnat. Quan això succeïa si era descobert el causant de l'estrall se'n donava part a l'agutzil i aquest ens feia pagar dues pesetes que, naturalment, havien de sortir de la guardiola. També passàvem el temps jugant a bales, amb les baldufes o a «sacar», que es practicava amb una pilota petita que calia fer entrar a un forat. Si no s'aconseguia, la pilota s'usava com una pedra llençada contra l'esquena de qui havia errat el forat. Quan els nois eren més grans, però encara no prou per treballar, els migdies portaven el dinar als homes que conreaven les vinyes. Els duïen en un cistell pa, escudella i carn d'olla, vi... Hi havia xicotets que es «llogaven» per anar a les vinyes a portar el dinar. Cobraven quinze, vint o vint-i-cinc cèntims per la feina, segons el nivell de vida de qui els l'encomanava.

—De sobte, arriba la guerra del 36. Què va representar per a vós i,

com es desenvolupava la vida a Alella?

—Al començament varen arribar els maldecaps per aturar la gent de fora que ens arribava per a fer mal al poble, a un poble pacífic com era el nostre. Més endavant, el 37, em varen mobilitzar i... cap el front d'Aragó. De totes maneres, jo no vaig engegar cap tret. En saber quin era el meu ofici, em feren organitzar una companyia de forners, de la qual vaig ser sergent. Hi hauria la guerra fins la desfeta del 39 quan vaig passar a França pel coll d'Ares. No tenia diners. Em vaig vendre el cavall, la sella i l'arma per vint-i-cinc francs. Era poc, però menys era res. Fou a Arles, sobre el Tec, on el meu ofici em donà l'oportunitat d'escapolir-me dels camps de concentració i ho vaig aprofitar agafant el tren fins a Marsella. Em durà poc l'escapada; la policia em va detenir i em dugué al «Patrie», un vaixell que era ancorat al port, tot ple de ferits. Allí necessitaven algú que parlés el francès i el castellà. Els calia un intèrpret que els ajudés a entendre's amb els ferits espanyols que desconeixien l'idioma del país on es trobaven. Jo els vaig fer aquest servei. Després vingueren els camps de concentració d'Argelès, d'Adgé, de Saint Ciprien Brhaun... A Carcasona vaig ser

*Després vingueren
els camps de
concentració d'Argelès,
d'Adgé, de Saint Ciprien
Brhaun...*

Foto: J. Farrús

cuiner (com ja he dit abans), a Les Corbiers, forner... Per fi, el 1942, altre cop a Catalunya!

—I la post-guerra? Ens agradaria que ens féssiu una descripció del que va «veure i viure» durant aquells temps.

—En arribar a casa, el meu primer treball fou al camp, de pagès. Més endavant vaig entrar de forner a casa de l'oncle, on havia après l'ofici. La postguerra va ser dura. Al llarg d'una colla d'anys, la gent visqué esporuguida. Hi havia gana, molta gana. Els que viures escassejaven; s'imposaren les targetes de racionament, que donaven drets als aliments més vitals en unes quantitats prou minses. Qui tenia algun tipus de menjar: patates, pa, oli... que havia escamotejat als inspectors (amb una de les mil maneres que l'en-

giny, esperonat per la gana, elaborava) cercava algú que en tingués un altre que ell necessitava per a proposar-li un canvi: pa per oli; xocolata per patates; vi per sucre... Així sorgí l'intercanvi. Aparegué també l'«estraperlo». Con-

*La postguerra
va ser dura. Al llarg
d'una colla d'anys, la gent
visqué esporuguida.
Hi havia gana,
molta gana.*

sistia en aconseguir algun producte a la zona d'origen (farina a Cervera, Tàrraga... oli a les Garrigues...) que els recolectors o productors havien fet fonedís als ulls del govern, per tal d'introduir-lo al poble i vendre'l, evidentment, a